
Mitlerin Sınıflandırılması

Mitlerin Sınıflandırılması

- ❑ Mitler ele aldıkları konular bakımından kendi içlerinde çeşitli şekillerde sınıflandırılırlar. Örneğin,
- ❑ İnsanın ve dünyanın geleceğini konu edinen mitler ***eskatoloji***
- ❑ Evrenin nasıl oluştuğunu anlatanlar ***kozmogoni***
- ❑ Tanrıların nereden geldiğini anlatanlar ***teogoni***
- ❑ İnsanların nerden geldiğini ya da nasıl oluştuğunu anlatanlar ***antropogoni***

Mitlerin Sınıflandırılması

- Ritüel Mitosları, Orijin Mitosları, Kült Mitosları, Prestij Mitosları, Eskatalogya Mitosları (Hooke, 2002:14-20).
- Kökenlere İlişkin Mitler, Ölüm ve Yaşam Döneminin Yeniden Başlaması Üzerine Mitler, Büyüye İlişkin Mitler (Malinowski, 1998: 116-157).

Mitlerin Sınıflandırılması

Mitleri genel olarak iki kategoride de sınıflandırmak ve incelemek mümkündür (Bayat, 2007:8)

Mitlerin Sınıflandırılması

- A. Genel Kategoriler**
- B. Özel Kategoriler**

GENEL KATEGORİLER

Genel kategoriler dünyanın hemen hemen bütün kültürlerinde görülen mitlerdir. Bu mitleri dört ana başlıkta incelemek mümkündür (Bayat, 2007:15-16).

1. Kozmogonik Mitler
2. Antropogoni
3. Türeyiş Mitleri
4. Takvim Mitleri

KOZMOGONİ

Dünyanın yaratılması ve evrenin oluşumu hakkında olan mitler bu kategoriye girer. Evrenin oluşması çeşitli varyantlarda: kaostan, yumurtadan, sudan, Tanrı'nın vücudundan oluşma şeklindedir. Aslında bütün bu anlatılarda ortak nokta bu oluşuma kaynaklık eden mutlak bir gücün varlığı ve övgüsüdür.

KOZMOGONİ

Türk kozmogonisinde, dünya denilen âlemin türeyişi üzerinde daha etraflı durulmaktadır. Gökler ve gökler âlemi içinde güneş, ay, yıldızlar gibi tanrısal kudretlerin de yaradılışları çeşitli olaylarla anlatılmaktadır.

ANTROPOGONİ

Evrenin yaratılmasından sonra zincirleme olarak gök, yer, dağlar, ormanlar, bitki, hayvan ve en sonunda da insan yaratılır. İlk insanın yaratılması insan topluluklarının, kabilelerin, soyların, boyların, ortaya çıkışıyla genişler. Her kabilenin, boyun kendi kurucu atası vardır. Kabile veya boy, adını o atadan almıştır.

Türeyiş Mitleri

- İlk insanın yaratılması insan topluluklarının, kabilelerinin, soyların, boyların ortaya çıkmasıyla genişlenir. Her kabilenin, boyun kendi atası vardır. Türeyiş mitleri kozmik mitin boyların türemesi diline çevrilmesi şeklinde sosyal grupların farklılıklarını bir bakıma izah eder mahiyette olup kutsal ataların ve onların boylarının ortaya çıkmasını izah eder.

Takvim Mitleri

- Belki de kozmik mitin ilk dönüşümü niteliğinde olan takvim mitleri evrenin yaratılmasıyla zamanın oluşmasının kodlaşmış anlatımıdır. Mekân, zamanın hareket bağlamında mevcuttur. O halde kozmos zaman dahilindedir. Zamanın ölçülmesi, ilk zaman ve onların ortaya çıkmasını sembolik bir dille anlatan hikâyeler veya kaya üstü tasvirler takvim mitlerini oluşturur.

ÖZEL KATEGORİLER

Özel kategoriler mitleri dünyanın her halkında bulunmayan veya birinde mevcut olmasına rağmen bir başkasında görülmeyen mitolojik kategorilerdir. Nitekim coğrafi şartlar, gelişim süreci, tarihi-kültürel özellik özel mitoloji kategori oluşturmuştur.(Bayat, 2007: 16-17).

ÖZEL KATEGORİLER

- ❑ Tanrılar Hakkında Mitler (Teogoni)
- ❑ Köken Mitleri (Etiolojik)
- ❑ Dünyanın Sonu Hakkında Mitler (Eskatoloji)
- ❑ Totem Mitleri
- ❑ Kahramanlık Mitleri

TEOGONİ

Tanrılar hakkındaki mitlerin klasik şekli Yunan ve Mısır mitlerinde görülür. Nitekim M.Ö. 8. yy. Hesiodos “*Theogoni*” adlı eseriyle Yunan tanrılarının doğumu ve görevlerini bir bütün halinde işleyerek yazılı edebiyata dönüştürmüştür.

KÖKEN MİTLERİ (ETİOLOJİK)

Mitler soyut ve somut kavramaların izahını alegorik olarak açıklamayı da hedefler. Bu tür mitler köken veya izah edici mitler olarak kabul edilirler. Bu tür mitlerin kalıntılarına hemen hemen dünyanın bütün halklarında rastlamak mümkündür. Bu nedenle bu tür mitler genel kategori mitlerine çok yakındırlar.

ESKATOLOJİ

Bazı ilkel kavimlerde dünyanın sonuna yer verilmediği halde tufanla dünyayı tahrip edecek kozmik kazayla ilgili mitler mevcuttur. Dünyanın sonu hakkındaki mitler geleceğe yönelmiş kehanetler niteliğinde olduğu için kozmik bilgilerin simgeselleştirilmiş şekliyle karakteristik özellik oluşturur.

TOTEM MİTLERİ

Kavimlerin, boyların bir hayvan, bitki veya cansız bir nesneye bağlanması, ecdat-tanrı ilişkisinin bir olguda birleşmesi, yani ecdadın hem de kabilenin tanrısı olması telakkisinin öne çekildiği mitler, totem mitleri olarak bilinir.

KAHRAMANLIK MİTLERİ

Kahramanlık mitleri kimi halklarda oldukça geniş olarak yayılmıştır. Bu tür kahramanların Türk mitolojisinde kurtarıcı kahramanlar olarak destanları oluşturdukları görülmektedir.